

Utlåtande 2004:19 RVII (Dnr 423-1740/2001)

Äldres rätt att välja boende

Motion av Ann-Marie Strömberg (v) (2001:72)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion 2001:72 av Ann-Marie Strömberg (v) anses besvarad med
vad föredragande borgarrådet anför i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Motionens innehåll

Ann-Marie Strömberg (v) föreslår i en motion (2001:72) att de äldre i staden som fyllt 80 år och som önskar bostad i servicehus skall ha rätt till detta. Motionären skriver i sin motion att ”många äldre resonerar också helt logiskt så att om de ändå måste flytta till en mera tillgänglig bostad, så vill de flytta till servicehus för att slippa flytta en gång till när de inte längre klarar sig själva, utan blir i behov av mera omfattande bistånd”.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, Kungsholmens, Skarpnäcks och Skärholmens stadsdelsnämnder, äldreomsorgsberedningen och kommunstyrelsens pensionärsråd.

Stadsledningskontoret anser att en individuell biståndsbedömning alltid måste ligga till grund för beslut om särskilt boende. Att ha uppnått en viss ålder innebär inte i sig att man har rätt till bistånd. Staden måste i sina biståndsbeslut ta hänsyn till varje äldre människas särskilda livssituation och verka för rättvisa vid val av boende och vård. Stadsledningskontoret menar att

det finns andra alternativ för att bryta isolering än att flytta till ett servicehus såsom dagverksamheter med olika inriktningar, seniorföreningar och frivillighetsverksamheter.

Kungsholmens stadsdelsnämnds uppfattning är att det är olämpligt att vid beslut om bostad i servicehus enbart utgå från ålder och inte ta hänsyn till den enskildes behov. En individuell biståndsbedömning måste alltid ligga till grund för beslut om särskilt boende och behoven är inte alltid enbart relaterade till ålder. Enligt nämnden måste i ett läge med begränsade resurser alltid de största behoven tillgodoses i första hand.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att institutionsboende ska undvikas så långt möjligt då det utgör ett segregerat boende och lätt kan ta ifrån de boende initiativförmågan. Ett åldersintegrerat samhälle är därtill ett egenvärde då det ger möjlighet att skapa förståelse mellan generationerna.

Staden bör i stället underlätta för äldre upp i hög ålder att få rätt service och omvårdnad i det egna hemmet. Aktiviteter och intressen kan tillgodoses via t.ex. seniorföreningar.

Skärholmens stadsdelsnämnd menar att äldre inom Skärholmens stadsdelsnämndsområde som har fyllt 80 år väljer vanligtvis att bo kvar i hemmet med insatser från hemtjänsten och för att motverka isolering finns möjlighet att ansöka om dagvård. Äldre med omfattande behov av vård och omsorg söker oftast boendeformer med heldygnsomsorg. Äldre med otillgängliga lägenheter har erbjudits servicehusboende genom biståndsbeslut.

Nämnden anser att servicehusboendet även i fortsättningen ska vara biståndsprövat för att kommunen ska kunna finansiera den befintliga servicen med avgifter och för att kunna erbjuda äldre särskilda boendeformer med olika inriktningar.

Äldreomsorgsbereidningen anser att motionens intentioner skall beaktas i det fortsatta arbetet. I staden pågår en inventering av servicehusen i staden i syfte att skapa beslutsunderlag för servicehusens framtida användning. I denna utredning måste även behovet av traditionella servicehus liksom behovet av seniorbostäder med hyresrätt särskilt beaktas.

Kommunstyrelsens pensionärsråd lägger stadsledningskontorets tjänsteutlåtande 2002-10-23 till handlingarna utan eget ställningstagande.

Mina synpunkter

Människors möjlighet att planera sitt boende när man blir äldre gör att man kan leva ett bättre liv på äldre dar. Äldre har precis som yngre människor olika behov och olika möjligheter att ordna en bra bostad. Ann-Marie Strömberg tar

i sin motion upp att hon anser att människor från 80 års ålder själva borde kunna få välja om det vill bo på servicehus eller inte. Servicehus är en biståndsbedömd insats och det innebär också en kostnad för staden.

Boende i servicehus kan beviljas om risk för social isolering föreligger, men ribban sätts mycket högt. Dagverksamheter för att bryta isoleringen är inte adekvat för de äldre som med en tillgänglig bostad är fullt kapabla att själva bryta isoleringen. Behovet av servicehus kan inte mätas enbart med utgångspunkt från beviljade ansökningar, hänsyn måste också tas till de äldre som efterfrågar servicehus, och som får avslag på ansökan, då de inte har tillräckligt stora vårdbehov.

Tanken är tilltalande att den enskilde skulle kunna välja servicehusboende som ett alternativ till att få bistånd i det egna hemmet under förutsättning att behov föreligger. Som Ann-Marie Strömberg skriver skulle en tillgänglig bostad med tillgång till service och aktiviteter i huset underlätta för friska äldre att hålla sig aktiva längre, underlätta ett självständigt liv och både förebygga och skjuta större biståndsbehov på framtiden.

I och med inrättandet av seniorboende med hyresrätt kommer staden att tillmötesgå en del av de intentioner som finns i motionen. Möjligheterna att få en hyresrätt i ett handikappanpassat hus med hiss kommer att öka och därmed minskar risken för isolering. Det kommer att vara möjligt att få en lägenhet från 65 års ålder via en kö istället för via en biståndsbedömd insats.

Den service som finns i ett servicehus kommer däremot inte att finnas.

Det skall normalt inte vara så att en äldre person ska behöva flytta flera gånger för att få service på rätt nivå. Det utökade behovet av service och omvårdnad, som trots allt kan komma med åren, bör i stor utsträckning en väl utbyggd och kunnig öppen hemtjänst kunna bemöta.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (båda m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. motionen avslås
2. därutöver anför följande.

Stockholms stads främsta utmaning inom äldreomsorgen handlar om att ge äldre människor det stöd och den hjälp de behöver – inom hemtjänst, servicehus och särskilda boendeformer. Att som motionären föreslår erbjuda samtliga personer över en viss ålder denna service, oavsett faktiskt behov, innebär att de som har störst behov

ålder denna service, oavsett faktiskt behov, innebär att de som har störst behov av stöd och hjälp får en allt mindre del av resurserna.

Den utveckling i denna riktning – att äldreomsorgens resurser sprids till fler brukare utan biståndsprövning, samtidigt som kraven för biståndsbedömt stöd och service blir allt hårdare – som nu sker i staden, är mycket oroande. Det pågående arbetet med att erbjuda hemtjänst till samtliga personer över 80 år är ett tydligt tecken på detta. Avseende det förslaget har stadsledningskontoret påtalat att hemtjänst till alla, oavsett behov, innebär att en icke oväsentlig del av de resurser som är avsedda för stadens gemensamma äldreomsorg nu binds upp.

Oförmågan att prioritera de bäst behövande äldre när det gäller hemtjänst och särskilda boendeformer riskerar att skapa en äldreomsorg som ger lite hjälp åt alla, istället för mycket hjälp åt dem som behöver den. Detta i sin tur innebär att de verkligt hjälpbehövande får en allt svårare situation.

De kraftiga besparingar som nu sker inom äldreomsorgen i Stockholm har också lett till att stadsdelarna tvingas till en allt restriktivare biståndsbedömning för servicehusboende. Att staden på detta sätt höjer ribban ytterligare för vem som beviljas särskilt boende är mycket allvarligt.

Biståndsbedömningen bör även fortsättningsvis vara grunden för stadens äldreomsorg, både när det gäller hemtjänst och särskilda boenden. Biståndsbedömarna har en nyckelroll för att säkerställa att resurserna fördelas rättvist och till dem som bäst behöver hjälp och stöd. Biståndsbedömning och skriftliga beslut är också en förutsättning för den enskildes rättssäkerhet. Finns inga biståndsbeslut på vad en person har rätt till, finns heller ingen möjlighet att överklaga.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion 2001:72 av Ann-Marie Strömberg (v) anses besvarad med vad föredragande borgarrådet anför i utlåtandet.

Stockholm den 14 januari 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. ge kommunstyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheterna för en generösare biståndsbedömning avseende servicehusboende för ”äldre-äldre”
2. i övrigt anse motionen besvarad
3. därutöver anföras.

De av våra äldre som är någorlunda pigga och kan klara sig med viss hjälp söker inte till servicehus. Men det finns i gruppen ”äldre-äldre” som är födda i början av förra seklet en del personer som känner sig socialt isolerade och är oroliga för ensamheten i det egna boendet. Det kan handla om boendet i sig. Men det kan också vara att de bor i trevåningshus utan hiss, vilket försvårar och ibland gör det omöjligt att ta sig ut på egen hand. Det kan också handla om sådant som i andras ögon kan betraktas som småkrämpor, men som för den äldre i sin ensamhet leder till ett liv i ständig oro.

Oro, ensamhet och småkrämpor anses av biståndsbedömarna ofta inte vara tillräckliga skäl för att bevilja servicehusboende. Svaret blir att de äldre kan få bistånd i hemmet, vilket delvis är riktigt. Men ensamheten i sig kan leda till ett större vårdbehov, och därmed högre kostnader för samhället. Det visar sig också att det i staden görs olika bedömningar när det gäller graden av isolering för att en person ska bedömas vara i behov av servicehusboende.

Kvarboendepincipen, att den som vill bo kvar i eget hem skall få göra det så långt det är möjligt, är positiv, men får inte bli ett tvång. De ”äldre-äldre” som ansöker om servicehusboende borde beviljas det om det kan ge dem trygghet och ett värdigare liv.

På sikt kan seniorboenden med hyres- och bostadsrätt bli bra alternativ. Men under en övergångsperiod bör en generösare biståndsbedömning kunna göras åtminstone för dem som är över 85 år.

Biståndsbedömningen bör även fortsättningsvis vara grunden för stadens äldreomsorg, både när det gäller hemtjänst och särskilda boenden. Biståndsbedömarna har en nyckelroll för att säkerställa att resurserna fördelas rättvist och till dem som bäst behöver hjälp och stöd. Biståndsbedömning och skriftliga beslut är också en förutsättning för den enskildes rättssäkerhet. Finns inga biståndsbeslut på vad en person har rätt till, finns heller ingen möjlighet att överklaga.

ÄRENDET

Ann-Marie Strömberg (v) föreslår i en motion (2001:72), *bilaga 2*, att de äldre i staden som fyllt 80 år och som önskar bostad i servicehus skall ha rätt till detta. Motionären skriver i sin motion att ”många äldre resonerar också helt logiskt så att om de ändå måste flytta till en mera tillgänglig bostad, så vill de flytta till servicehus för att slippa flytta en gång till när de inte längre klarar sig själva, utan blir i behov av mera omfattande bistånd”.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, Kungsholmens, Skarpnäcks och Skärholmens stadsdelsnämnder, äldreomsorgsberedningen och kommunstyrelsens pensionärsråd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 23 oktober 2002 är i huvudsak enligt följande.

Motion nr 72 av Ann-Marie Strömberg (v) angående äldres rätt att välja boende anses besvarad med vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtandet.

Enligt Stockholms stads riktlinjer för äldreomsorg skall ansökan om servicehus beviljas om:

- ? Omvårdnadsbehovet inte kan tillgodoses i den nuvarande bostaden.
- ? Den nuvarande bostadens otillgänglighet leder till social isolering med påföljande sjukdomstillstånd.
- ? Behov av närhet till personal och larm på grund av medicinska skäl.

Normalt skall insatser i det egna hemmet ha prövats innan servicehusboende beviljas.

Det finns således i dag möjligheter för den enskilda att ansöka om servicehus både av medicinska och sociala skäl.

Stadsledningskontoret anser att en individuell biståndsbedömning alltid måste ligga till grund för beslut om särskilt boende. Att ha uppnått en viss ålder innebär inte i sig att man har rätt till bistånd. Staden måste i sina biståndsbeslut ta hänsyn till varje äldre människas särskilda livssituation och verka för rättvisa vid val av boende och vård.

Stadsledningskontoret anser att de med störst behov alltid måste tillgodoses i första hand. I och med att stadens äldre invånare blir fler och skröpligare har, vilket också motionären påpekar, servicehus i allt större utsträckning kommit att användas för äldre med omfattande vårdbehov. Många servicehus har byggts om till äldreboende med heldygnsoomsorg, framför allt till gruppboheter för personer med demenssjukdomar.

Stadsledningskontoret anser att det är angeläget att äldre inte ska behöva vara isolerade. Det finns dock andra alternativ för att bryta isolering än att flytta till ett servicehus såsom dagverksamheter med olika inriktningar, seniorföreningar och

servicehus såsom dagverksamheter med olika inriktningar, seniorföreningar och frivillighetsverksamheter.

Socialtjänstens lokal- och byggnadskonsulenter (LoBen) genomför just nu på uppdrag av stadsledningskontoret en inventering av samtliga servicehus i staden. Syftet med inventeringen är att utifrån ett lokalperspektiv skapa beslutsunderlag för servicehusens framtida användning. Inventeringen ska slutredovisas den 15 januari 2003. Stadsdelsnämnderna har samtidigt under hösten i uppdrag att se över och uppdatera sina äldreboendeplaner för att kunna tydliggöra hur behovet av äldreboende ser ut. Detta ska vara klart i slutet av 2002. När dessa inventeringar är klara finns det anledning för stadsledningskontoret att återkomma till frågan om servicehusens framtida användningsområden.

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslöt den 21 mars 2002 överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som sitt svar på remiss av motion 2002:72 Äldres rätt att välja boende.

Reservation anfördes av *Herman Gatica* (v) som yrkade bifall till motionen.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 24 februari 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt Socialtjänstlagen (2001:453) kap 4 § 1 har ”den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt”. I ”livsföring i övrigt” ingår ”särskilt boende för service och omvårdnad för äldre”.

Kommunstyrelsen beslutade vid sitt sammanträde den 13 december 2000 om ”Riktlinjer för prövning av bistånd för socialtjänstens omsorg av äldre mm” (Dnr 687/1999). Där står:

”Beslut om serviceboende gäller för

- Dem som har ett omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses i den nuvarande bostaden.
- Dem som på grund av den nuvarande bostadens otillgänglighet hotas av social isolering med påföljande sjukdomstillstånd.
- Dem som av medicinska skäl har behov av närhet till personalen och larm.

Normalt ska insatser i det egna hemmet ha prövats innan servicehusboende beviljas.”

Möjlighet för den enskildes att ansöka om och beviljas servicehusboende finns således både av sociala och medicinska skäl. Dock finns i dagsläget inte, som Ann-Marie Strömberg föreslår, möjlighet för den enskilde att själv välja servicehusboende som ett direkt alternativ till att få bistånd i det egna hemmet. Ett av kommunfullmäktige fastställt mål för äldreomsorgen i Stockholm är möjligheten till kvarboende i det egna hemmet trots stora omvårdnadsbehov och till livets slut.

Tanken är tilltalande att den enskilde skulle kunna välja servicehusboende som ett alternativ till att få bistånd i det egna hemmet under förutsättning att behov föreligger. Som motionären skriver skulle en tillgänglig bostad med tillgång till service och aktiviteter i huset underlätta för friska äldre att hålla sig aktiva längre, underlätta ett självständigt liv och både förebygga och skjuta större biståndsbehov på framtiden.

Att servicehusen idag i stor utsträckning byggs om till äldreboende med heldygnsomsorg har sin grund i de ökade behov som finns bland våra äldre både i staden som helhet och inom Kungsholmens stadsdelsområde. De resurser som finns tillgängliga i form av platser i särskilt boende måste utnyttjas på bästa sätt för att komma de mest behövande tillgodo. En individuell biståndsbedömning måste alltid ligga till grund för beslut om särskilt boende och enbart ålder kan inte vara avgörande. Behoven är inte alltid relaterade till ålder utan till de behov den enskilde har. Inom Kungsholmen kan förvaltningen se ett ökat behov plats i boende hos många yngre pensionärer som drabbats av icke åldersrelaterade sjukdomar såsom t ex stroke, tidigt debuterad demenssjukdom samt cancer. För de som drabbats av stroke är rehabilitering en viktig insats för att kunna återfå många av sina förmågor. En anpassad och tillgänglig bostad är en annan förutsättning för att kunna leva ett så meningsfullt och självständigt liv som möjligt. Bostad i servicehus kan för dessa personer vara ett lämpligt boende då det inte har den sjukhemskaraktär och höga medicinska kostnader som bostäder i särskilt boende har. Utgå från ålder och inte ta hänsyn till behov anser förvaltningen vara olämpligt. Vad händer om man samtidigt beslutar om bostad för en person som endast har åldern inne som grund för beslut och en yngre person som har stora omvårdnadsbehov och det just då endast finns en plats att tillgå? Vem ska prioriteras? Enligt förvaltningen måste i ett läge med begränsade resurser alltid de största behoven tillgodoses i första hand.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslöt den 25 april 2002 överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som sitt yttrande över remissen "Äldres rätt att välja boende".

Reservation anfördes av ledamoten *Maria Hannäs* (v) till förmån för eget förslag, *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 27 mars 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Ann-Marie Strömberg (v) förespråkar möjlighet för äldre som fyllt 80 år rätt att välja att flytta till servicehus. Motionären anser att äldre bör få möjlighet att flytta då de själva är någorlunda aktiva så de kan ta del av de positiva sidorna av ett mer kollektivt boende med närhet till gemenskap och aktiviteter. En tidig flytt till servicehus skulle också hindra den äldre att behöva flytta fler gånger då omvårdnadsbehovet ökar.

Stadsdelsförvaltningen anser att ett samhälle bör så långt möjligt skapa förutsättningar för ett så åldersintegrerat boende som möjligt. Det ger en levande och naturlig boendemiljö och främjar förståelse för andra personer än de i den egna livssituationen. Äldre bör därför beredas möjlighet att bo kvar i den miljö som de skapat under de år de haft kraft att forma sin närmiljö. I den invanda omgivningen finns oftast de vän- och grannkontakter som motverkar en isolering.

De positiva sidor som ett boende på servicehus kan ge med närhet till aktiviteter kan vägas upp mot aktiva seniorföreningar i närområdet. Det finns därtill positiva effekter av att äldre samarbetar i seniorföreningar kring gemensamma mål. Det ger en självkänsla att organisera och styra sina intressen utan inblandning av "personal" och en generationsgemenskap som inte behöver stå i motsats till det åldersintegrerade boendet.

Självklart bör en äldre person inte behöva flytta flera gånger för att få service på rätt nivå. Det utökade behovet av service och omvårdnad, som trots allt kan komma med åren, bör en väl utbyggd och kunnig öppen hemtjänst kunna bemöta.

Det är viktigt att inte bygga upp "institutioner" därför att de i sig har en tendens att ta ifrån de boende initiativet och att konservera skillnader.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslöt den 18 april 2002 att godkänna förvaltningens svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande *Lambrini Theodossiou G (s)*, ledamöterna *Margareta Johansson (v)*, *Börje Andersson (s)*, *Eivor Pettersson (v)*, *Urban Johansson (mp)* och tjänstgörande ersättaren *Neyreda Tuesta de Ramirez (v)*, bilaga 1.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 3 april 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Allt färre vill bo i gamla stora servicehus som byggdes för 30 år sedan. Äldre som upplever sig ensamma och isolerade vill bo i mindre boendeenheter där det finns möjlighet till gemenskap på ett naturligare sätt.

Bistånd och val av insats

Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Förvaltningen strävar efter att ansökan om bistånd hanläggs efter likställighetsprincipen och valet av insatser sker mot bakgrund av individens totala situation. Insatserna bygger på frivillighet och med beaktande av den enskildes integritet. Insatserna utformas tillsammans med den enskilde och, så lång som möjligt, utifrån dennes bakgrund och önskemål.

I första hand bör prövas om ett behov kan avhjälpas eller minskas genom generella åtgärder t.ex. bostadsanpassning, hjälp med bostadsbyte eller tekniska hjälpmedel. Äldreomsorgen ska bistå den enskilde med insatser som denne inte själv kan utföra och därmed ge den enskilde möjligheter till ett fortsatt självständigt liv.

Val av boende

4 kap.§1 SoL avser bl.a. bistånd i form av särskilt boende för service och omvårdnad för äldre. Utgångspunkten i lagtexten är att alla människor ska ha rätt till särskilt boende efter behov.

Enligt Stockholms stads riktlinjer för äldre skall ansökan om servicehus beviljas om

- ? Omvårdnadsbehovet inte kan tillgodoses i den nuvarande bostaden
- ? Den nuvarande bostadens otillgänglighet leder till social isolering med påföljande sjukdomstillstånd
- ? Behov av närhet till personal och larm p.g.a. medicinska skäl

Normalt skall insatser i det egna hemmet ha prövats innan servicehusboende beviljas.

Äldre inom Skärholmens stadsdelsnämndsområde som har fyllt 80 år väljer vanligtvis att bo kvar i hemmet med insatser från hemtjänsten och för att motverka isolering finns möjlighet att ansöka om dagvård. Äldre med omfattande behov av vård och omsorg söker oftast boendeformer med heldygnsoomsorg. Äldre med otillgängliga lägenheter har erbjudits servicehusboende genom biståndsbeslut.

Stadsdelsförvaltningen anser att servicehusboendet även i fortsättningen ska vara biståndsprövat för att kommunen ska kunna finansiera den befintliga servicen med avgifter och för att kunna erbjuda äldre särskilda boendeformer med olika inriktningar.

Kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning beslutade den 13 december 2002 att

1. till kommunstyrelsen överlämna stadsledningskontorets tjänsteutlåtande
2. anse motion 2001:72 av Ann-Marie Strömberg (v) besvarad enligt följande.

Servicehusen i staden byggdes ursprungligen för äldre som klarade sig själva i hög utsträckning, men som önskade och behövde en mera tillgänglig bostad och/eller en bostad med tillgång till service och aktiviteter i husen.

Servicehusen har i allt större utsträckning kommit att användas för äldre med omfattande vårdbehov och många servicehus byggs nu också om till äldreboenden med heldygnsoomsorg, gruppboendestäder, korttidsboenden och sjukhem.

Alltfler äldre kan bo kvar i det egna hemmet med hjälp av hemtjänst och rätten till kvarboende skall värnas om. Tyvärr håller rätten till kvarboende på att bli ett tvång till kvarboende och de äldre kan bli fångar i sina egna hem.

Boende i servicehus kan visserligen beviljas om risk för social isolering föreligger, men ribban sätts mycket högt. En hänvisning till dagverksamheter för att bryta isoleringen är inte adekvat för de äldre som med en tillgänglig bostad är fullt kapabla att själva bryta isoleringen. Behovet av servicehus kan inte mätas enbart med utgångspunkt från beviljade ansökningar, hänsyn måste också tas till de äldre som efterfrågar servicehus, men som får avslag på ansökan, då de inte har tillräckligt stora vårdbehov.

Byte till annan bostad på ordinarie bostadsmarknad är för flertalet inte något alternativ. De seniorbostäder som byggts är nästan uteslutande bostadsrätter, hyrorna i nyproduktionen (för de få hyresrätter som byggts) är mycket höga, och för många känns det också oöverkomligt att kanske behöva flytta flera gånger på ålderns höst, först till en tillgänglig bostad och senare till ett äldreboende.

Många äldre bor i otillgängliga bostäder, de bor kvar i bostäder byggda före den tid då hiss blev allmän standard. En tillgänglig bostad underlättar för friska äldre att hålla sig aktiva längre, det underlättar ett självständigt liv och både förebygger och skjuter större bistandsbehov på framtiden.

I staden pågår en inventering av servicehusen i staden i syfte att skapa beslutsunderlag för servicehusens framtida användning. I denna utredning måste även behovet av traditionella servicehus liksom behovet av seniorbostäder med hyresrätt särskilt beaktas. Äldreomsorgsberedningen anser att även motionärens intentioner skall beaktas i det fortsatta arbetet.

Reservation anfördes av *Louise du Rietz-Svenson, Joen Lagerberg* och *Margareta Björk* (alla m) och *Desirée Pethrus-Engström* (kd), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Louise du Rietz-Svenson, Joen Lagerberg* och *Margareta Björk* (alla m) och *Desirée Pethrus-Engström* (kd), bilaga 1.

Ersättaryttrande gjordes av *Annette Lundquist Larsson* (m) enligt följande.

Jag instämmer i reservationen och det särskilda uttalandet av (m) och (kd), bilaga 1.

Kommunstyrelsens pensionärsråd lägger den 21 oktober 2002 stadsledningskontorets förslag till beslut i tjänsteutlåtande 2002-10-23 till handlingarna utan eget ställningstagande.

RESERVATIONER M.M.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Maria Hannäs (v) till förmån för eget förslag enligt följande.

Jag föreslår- att stadsdelsnämnden delar motionärens synpunkter och beslutar anta motionen

- att stadsdelsnämnden delar motionärens synpunkter och beslutar anta motionen
- att nämnden anför:

Motionären föreslår att alla personer som är över 80 år och *vill* flytta till servicehus skall få göra det. De som *vill* bo kvar i sin invanda miljö skall givetvis få göra det.

Stockholm kan inte i tillräcklig utsträckning erbjuda de äldre som idag bor utan hiss ett boende med hiss.

För många innebär detta en isolering, då de ej har möjlighet att ta sig ut.”

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Lambrini Theodossiou G (s), ledamöterna Margareta Johansson (v), Börje Andersson (s), Eivor Pettersson (s), Urban Johansson (mp) och tjänstgörande ersättaren Neryeda Tuesta de Ramirez (v) enligt följande.

1. Motionen godkännes.
2. Remissvar med denna innebörd överlämnas till kommunfullmäktige.
3. Omedelbar justering

Samt i övrigt anföras:

Våra äldre har under ett långt och ofta slitsamt liv tagit och förväntats ta ansvar för sina egna beslut. De har nu med majoritetens goda minne ställts under förmyndare. De klarar inte av att själva välja hur deras liv skall utvecklas och hur de vill leva sin återstående dagar.

Förvaltningens skrivning att människor över 80 år väljer att leva kvar i sitt eget hem, må så vara men de har inget val. Servicehusen byggdes för att ge en trygg miljö för äldre men ändå pigga åldringar, denna funktion var en gång en rättighet ivrigt påhejad av nuvarande majoritet.

Därför är det med en from förhoppning att SDN beslutar sälla sig till den höga målsättningen om individens verkliga fria val – även då det gäller 89-åriga medborgares fria val att bosätta sig i servicehus utan förutvarande biståndsbeslut. Det

res fria val att bosätta sig i servicehus utan förutvarande biståndsbeslut. Det har de verkligen förtjänat.

Kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning

Reservation anfördes av Louise du Rietz-Svenson, Joen Lagerberg och Margareta Björk (alla m) och Desirée Pethrus-Engström (kd) enligt följande.

Det är oerhört glädjande att se att även vänsterpartiet till delar önskar arbeta för en ökad valfrihet inom äldreomsorgen. Stadsledningskontoret har rätt i svaret att det alltid när det är frågan om användning av skattebetalarnas medel måste till ett biståndsbeslut.

Valfriheten inom äldreomsorgen är viktig och bör öka. Vi har länge arbetat för ökade inslag av valfrihet inom verksamheten.

Trots att kundvalsmodellen inom hemtjänst ännu inte har ett år på nacken har hela 20 procent av pensionärerna valt en annan utförare än det offentliga. Omsorgen om äldre och funktionshindrade lämpar sig särskilt väl för ett kundvalssystem. Verksamheter i form av boende och annan omsorg är mindre lämpliga att upphandla med jämna intervaller eftersom en upphandling och eventuellt byte av huvudman kan leda till osäkerhet och även oro och olust för de som är beroende av denna omsorg.

Pigga pensionärers boende är en fråga om bostadsförsörjning och inte en fråga om äldreomsorg.

Särskilt uttalande gjordes av Louise du Rietz-Svenson, Joen Lagerberg och Margareta Björk (alla m) och Desirée Pethrus-Engström (kd) enligt följande.

Det är oerhört glädjande att se att även vänsterpartiet till delar önskar arbeta för en ökad valfrihet inom äldreomsorgen. Stadsledningskontoret har rätt i svaret att det alltid när det är frågan om användning av skattebetalarnas medel måste till ett biståndsbeslut.

Valfriheten inom äldreomsorgen är viktig och bör öka. Vi har länge arbetat för ökade inslag av valfrihet inom verksamheten.

Trots att kundvalsmodellen inom hemtjänst ännu inte har ett år på nacken har hela 20 procent av pensionärerna valt en annan utförare än det offentliga. Omsorgen om äldre och funktionshindrade lämpar sig särskilt väl för ett kundvalssystem. Verksamheter i form av boende och annan omsorg är mindre lämpliga att upphandla med jämna intervaller eftersom en upphandling och eventuellt byte av huvudman kan leda till osäkerhet och även oro och olust för de som är beroende av denna omsorg.

Pigga pensionärers boende är en fråga om bostadsförsörjning och inte en fråga om äldreomsorg.

Ersättaryttrande gjordes av Annette Lundquist Larsson (m) enligt följande.

Jag instämmer i reservationen och det särskilda uttalandet av (m) och (kd).

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2001:72

2001:72

Motion av Ann-Marie Strömberg (v) om äldres rätt att välja boende

Servicehusen i staden byggdes ursprungligen för äldre som klarade sig själva i hög utsträckning, men som behövde och önskade en mera tillgänglig bostad och/eller en bostad med tillgång till både service och aktiviteter i huset.

Servicehusen har i allt större utsträckning kommit att användas för äldre med omfattande vårdbehov och många servicehus byggs nu också om till äldreboenden med heldygnsvård, gruppboenden för dementa, korttidsboenden och sjukhemsavdelningar.

”Rätten att bo kvar hemma” kan låta förföriskt och bra. Stadens öppna hemtjänst klarar också numera att ta hand om människor med mycket omfattande vårdbehov i ”vanliga” lägenheter.

Rätten till kvarboende håller dock tyvärr på att bli ett tvång till kvarboende. Många äldre bor i äldre flerfamiljshus utan hiss och ibland också i områden som är backiga och med mindre väl fungerande kollektivtrafikförbindelser. Det egna boendet kan då innebära isolering – en del äldre kan klara sig bra i den egna lägenheten, men då de inte kan komma ut utan hjälp blir de fångar i sina egna hem.

Dagens bostadsmarknad innebär också att möjligheterna att byta till en mera tillgänglig bostad inom ordinarie bostadsbestånd är små eller obefintliga – nybyggnationen domineras av bostadsrätter, nybyggda hyresrätter har mycket höga hyror och de seniorbostäder som byggs är nästan uteslutande bostadsrätter. Ombildningen av hyresrättslägenheter till bostadsrätter innebär också att tillgången på insprängda pensionärs- och handikappbostäder minskar.

Många äldre resonerar också helt logiskt så att om de ändå måste flytta till en mera tillgänglig bostad, så vill de flytta till servicehus för att slippa flytta en

gång till när de inte längre klarar sig själva, utan blir i behov av mera omfattande bistånd.

Det talas mycket om valfrihet - rätten till kvarboende skall inte vara ett tvång till kvarboende – de äldre som själva önskar bostad i servicehus bör kunna få välja detta som ett alternativ till att få bistånd i det egna hemmet. Bristen på äldreboenden, ökande vårdtyngd och krav på att hålla snävt tilltagna budgetramar leder till att servicehus byggs om till boenden för äldre med stora omvårdnadsbehov och att även boende på servicehus förbehålls de som har stora vårdsbehov. Resultatet är att de äldre som skulle kunna klara sig själva med boende i servicehus och också kanske skulle ha mest glädje av den service och de aktiviteter som servicehusen kan erbjuda inte har en chans att få plats i servicehus utan tvingas bo kvar i sina egna lägenhet mot sin vilja.

Jag anser att de äldre som fyllt 80 år och som önskar bostad i servicehus skall kunna ha rätt att flytta till servicehus. Servicehuset bör återupprättas som ett boendialternativ för de äldre som så önskar. En tillgänglig bostad med tillgång till service och aktiviteter i huset underlättar för friska äldre att hålla sig aktiva längre, underlättar ett självständigt liv och både förebygger och skjuter större bistandsbehov på framtiden.

Jag föreslår kommunfullmäktige besluta

att de äldre i staden som fyllt 80 år och som önskar bostad i servicehus skall ha rätt till detta.

Stockholm den 3 december 2001

Ann-Marie Strömberg